613°,83 SBN

DOMINICI VANDELLII

EPISTOLA

DE HOLOTHURIO, ET TESTUDINE CORIACEA

AD

CELEBERRIMUM

CAROLUM LINNÆUM

Equitem

Naturæ Curioſorum

DIOSCORIDEM II.

Regiæ Majeſtatis Sveciæ Archiatrum, Medic. & Botan. Profeſſ. Upſal., nec non Societatis Monſp., Berol., Upſ., Stockol., Londin. Sodalem.

PATAVII CIↃIↃCCLXI.

EX TYPOGRAPHIA CONZATTI.

SUPERIORUM PERMISSU.

Digitized by Google

Digitized by Google

VIRO SAPIENTISSIMO ET CELEBERRIMO

D. D. CAROLO LINNÆO

EQUITI

DOMINICUS VANDELLIUS

S. P. D.

EPISTOLAM Tuam, Vir Celeberrime, XVIII Kal. Feb. datam, III. Kal. Martii accepi, quo nihil gratius, nihilque jucundius mihi contingere potuiſſet; tum ob rariores obſervationes, tum quia certior ſemper factus ſum ab humaniſſimis Tuis Litteris de Tua erga me benevolentia & amicitia, tum quia ex eiſdem agnoſco Te, Virum per totum Orbem celebratum, benignè excuſata habere mea ſcripta, atque mea parva inventa.

Inter mirabiles Tuas obſervationes mihi perplacuit intelligere differentiam æſtatum Vos inter & nos ex eruptione, ſeu explicatione foliorum quarumdam arborum, quas, ut Tuo juſſui parerem, elapſo vere in hac Italiæ

Regione obſervavi , idemque Tu Upſaliæ conſpiciens , modo deducis æſtatem noſtram Patavii longiorem eſſe XIV hebdomadibus, quàm veſtram Upſaliæ, dum ſcribis *Ex tuo calculo de arboribus frondeſcentibus collato cum frondeſcentia arborum Upſaliæ , concludo Patavium Botanice diſtare Upſaliæ* 48. *diebus ; ſive quod arbores explicent ſua folia* 7. *hebdomadibus antequam Upſaliæ ; ergo Æſtas veſtra in regione* 14. *hebdomadibus longior eſt quàm in noſtra.*

In maximam autem admirationem me rapuit ex Tuis litteris intelligere, atque agnoſcere prodigioſum inſectum, cujus figuram ad me miſiſti, quod vermis novum genus eſt, & a Solandro (jure ac merito, ut dixiſti) *Furia Infernalis* vocatur ; obſtupui vero, quum a Te audivi idem minimum inſectum in Lapponiæ conterminis quotannis graſſari, atque inferre maximam ſtragem hominibus, & pecoribus, quum ex aere ipſum decidit in nuda corpora, & momento citius penetrando partes muſculoſas, intra horæ quadrantem ſæpe occidit diriſſimo dolore. Utinam contra infenſum inſectum antidotum reperiatur.

Pro hiſce peculiaribus & rarioribus obſervationibus Tibi aliud rependere nequeo, niſi deſcriptionem Zoophyti, ſeu Holothurii à me reperti in Venetis Lacunis, de quo alias ad Te ſcripſi : Subjungam pariter alteram deſcriptionem Teſtudinis coriaceæ, quæ appulerat ad maris Tyrrheni oram in agro Laurentiano, & a CLEMENTE XIII. Pontifice Maximo fuit ad Patavinam Academiam dono miſſa.

Cum vero aliqua navis Venetiis petet veſtras oras, aliquot rariora hujus Regionis inſecta ad Te afferenda curabo, unà cum aliquarum plantarum ſceletis.

Nunc ecce Holothurii deſcriptio; quod a me appella-

Digitized by Google

tur *Holothurium læve*, *dichotomum*, *fucis marinis alligatum*, & mihi pertinere videtur ad *uvæ marinæ* genus (*a*); idemque Holothurium a Piſcatoribus *Tamaragolo* vocatur: Sua externa forma, primo intuitu, inteſtini partem æmulatur, & maxime quia ſæpe hoc animal cum aliis multis animalibus ejuſdem ſpeciei conjungitur, ita ut acervum inteſtinorum referat. Holothurium uſque ad quatuor pollices longum inveni; ejuſque craſſities, ſeu diameter variat pro ut magis aut minus aqua Holothurium repletur, ſed plerumque 10. lineas diametri habet, ubi latius eſt; nam tubam majorem verſus *fig.* 1. *a.* paulatim anguſtius fit, ita ut efficiat tubæ extremitatem lineæ $1.\frac{1}{2}$, quæ vix duarum linearum diſtantia nutantibus fimbriis circumdatur *b*. A tuba iſta majore longè ſex lineis alia minor tuba e corpore exit fere per tres lineas *c*. Tegumentum hujus animalis eſt cinerei coloris, ſed ita pellucidum, ut inteſtina, ac vaſa exſtrinſecus conſpici poſſint: ad baſim vero calloſum eſt cum parva appendice informi *d*, qua adhæreſcit plantis marinis. *Tab. I.*

Quod ſpectat ad ejus anatomiam, hæc ſunt, quæ obſervare potui. Secto illo integumento pellucido, at conſiſtenti, quod tribus membranis laxe inter ſe conjunctis conſtat, illico ſaccus viſitur *fig.* 2. cum ipſis duabus tubis *a. b.*, quarum major *a.* in ſua extremitate *c.* novem puncta rubra, & minor *d.* ſex habet: Longitudo hujus ſacci eſt circiter 17. linearum, & circa medietatem latitudinis habet ſex lineas: Efficitur a membrana tenui ac pellucida, quæ ab undecim faſciculis fibrarum,

 ſeu

(a) *Dominici Vandellii diſſertationes tres de Aponi Thermis, de nonnullis Inſectis terreſtribus, & Zoophytis marinis &c. Patavii. 1758. cap. 4. pag. 84. ſeq.*

Digitized by Google

ſeu vaſculorum albeſcentium tegitur ; quorum unuſquiſque faſciculus *e.* vaſa ſeu fibras parallelas, ac propinquas retinet uſque ad tubas, ubi fibræ divergunt, atque ſubtiliſſimæ evaneſcunt. Tuba major fibris annularibus albidis, ut etiam minor cingitur *f*. Diſſecta hac ſubtili ac translucida membrana alter ſaccus apparet *fig.* 3. *a.*; hic ſaccus longus fere 14 lineas incipiens a tuba majori, fibris longitudinalibus, ac quaſi parallelis ornatus; in ſuo principio ſphincter eſt *fig.* 4. *6.*, ſupra quem tuba rugoſa, atque ibi os *fig.* 3. *c.* cum œſophago *d.* deſcendit uſque ad *e.*, ubi inteſtinum ſaccum perforat, ipſumque inteſtinum recta uſque ad ſacci fundum deſcendit *fig.* 4. *g. g. fig.* 5., & facta circumvolutione aſcendit, & per tubam minorem finem in ano *f.* habet. Totum inteſtinum longum eſt tres pollices & novem lineas, coloris cinerei, ac cœno plenum. Supra partem illam inteſtini *fig.* 4., quæ e ſacco exit *a.*, pereptat vas *b.* longum circiter 18 lineas, ſubtiliſſimum in utraque extremitate, in cujus medio diameter eſt lineæ $1\frac{1}{7}$: vas hujuſmodi repletur humore ruſo, in quo innumeri globuli flavi innatant, qui ſi ova animalis ſint, ovarium hoc vas vocari poſſet. In ſpatio autem illo relicto ab inteſtini circumvolutione eſt glandula *c.* coloris ruſo-viridis in zoophyto recenti, longa circiter lineas duas, & craſſa lineam unam, quæ glandula microſcopio obſervata, conſtare videtur parvis veſiculis in ſua ſuperficie ; ſed per longum ſecta viſitur compoſita ex circumvolutione multorum vaſculorum humore virideſcenti repletorum; in apice hujus glandulæ vas albiſſimi coloris *d.* exit, quod ſerpit ſuper ovarium indicatum uſque eo ut ab ano diſtet ſex lineis; & ibi finem habet in puncto rubro *e.*, quod cor videtur, aſt microſcopio obſervavi punctum hoc rubrum conſtare ex decem foraminibus rotundis patentibus.

Uſum

Uſum omnium partium Zoophyti deſcripti decernere difficile eſt; nihilo tamen minus dubitationes meas breviter Tibi, Vir Celeberrime, patefaciam. Saccus ille *fig.* 3. *a.*, qui ſemper aqua marina turget, forſan a Natura donatus pro ſui defenſione; nam conjici poteſt a vaſculo albo flexuoſo *l.* in ipſa ſacci cavitate aperto humorem aliquem perniciosum aliis marinis animalibus contentæ aquæ marinæ ſuppeditari, qui unà cum aqua ab animali noſtro ejectus in hoſtes marinos, ſic ab ipſis Holothurium ſe defendat. An glandula *c. fig.* 4. 5. cum vaſculo albo generationi inſerviat? in medio relinquo.

Zoophyton hoc non movetur, niſi tubas exerendo, & retrahendo; & ubi aliqua re irritetur, aut ab aqua extrahatur, tubas contrahendo atque fimbrias obliterando per majorem tubam ejicit aquam ad quatuor aut quinque pollicum diſtantiam. Veſci videtur cœno paludum aut parvis inſectis: ſuos filiolos ſibi conjunctos tenet inſtar polyporum aquæ dulcis; unde ſæpe hujuſmodi animalia triginta & plura acervatim unita reperiuntur; ſed parte poſteriori, quæ ſunt majora *Fuco* marino adnectuntur, ut dixi.

De *Teſtudine coriacea* modo ſcribendum eſt; hujus figura eſt oblonga, & arcuata; ipſius longitudo a capitis extremitate ad caudam eſt 5. pedum Pariſienſium & 10. pollicum; humerorum latitudo eſt trium pedum.

CAPUT *roſtro a.* margine acuto, accipitrino fere, *Tab. II.* magnis oculis *f.*, & parvis naribus *e.*, & pro auribus, duobus tuberculis *g.* imperviis inſtructum; interne in palato, & in inferiori mandibula dentes habet *d.* inſtar ſpinarum confertiſſimos; qui in baſi mobiles ſunt, ut illi *Canis Charcariæ*, ſed translucidi, flexiles, acuti, & in extremitate parum compreſſi ſunt, tenuique membrana uſque ad medium circumveſtiti; eorum longitudo eſt circi-

ci-

Digitized by Google

citer unius pollicis, & craſſities vix lineam æquat, quorum uſus fortaſſe erit ad prædam detinendam ne ex ore exeat. In parte autem anteriori mandibulæ inferioris longe ab acuto roſtro duobus pollicibus intus conſpicitur inter duas membranoſas ac ovales prominentias foramen oblongum *c.*, quod an ſit aliquis ductus ſalivalis ? djiudicare nequeo.

TRUNCUS ſuperne tegitur a corio nigro, & duro, parvo margine cincto, & ex ſeptem anguloſis fere ſerratis prominentiis *b. b.* per longum obducto, quæ in extremitate *i.* ſic inter ſe uniuntur, inſtar caudæ, ut oſſeam ſubſtantiam efficiant; corium autem lineis ſuperficialibus undique ornatur, quæ parvas figuras rhomboidales, rectangulares &c. efformant: Epidermis fuſci coloris corium obtegit: Corio autem abraſo, viſitur interna ejus ſtructura ſubflava, ejuſque fibræ, inſtar denticulationum inter ſe connectuntur, ut cranii ſuturæ, ita ut videantur minima oſſa Wormiana invicem unita.

VENTER corio minus nigro & duro, (quod prope collum ſubflavi eſt coloris) quàm in reliquis, tegitur: Parum longe a collo duo tubercula vix dimidiatum ceraſi fructum æmulantia ab utraque parte, ut etiam quatuor tuberculoſæ prominentiæ per longum ventris obſervantur.

PEDES, ſeu PINNÆ parum rugoſæ, margine poſtico latiore, acutiore, ſerrato; antico autem craſſiore, nec in digitos diviſæ. Quælibet ex anterioribus Pinnis *l.l.* longa eſt duos pedes, & novem lineas, & ex poſterioribus *m. m.* pedem unum & ſex pollices; quarum major craſſities eſt pollicum $7.\frac{1}{2}$

CAUDA *n.* longa eſt decem pollices, & ipſa quoque corio nigro tecta.

Ron-

Rondeletius (*a*) aliam ſpeciem Teſtudinis coriaceæ deſcribit, eandemque refert Geſnerus (*b*). D. *de la Font* (*c*) alteram ſpeciem Teſtudinis coriaceæ exhibet. Species autem diverſa hujus Teſtudinis aſſervatur in Muſeo Inſtituti Scientiarum Bononienſis, quæ anno 1756. capta fuit circa Neptunii oram, quam accolæ Romam detulerunt, & BENEDICTUS XIV. Pontifex Maximus eam magno emptam Bononiam importari dono juſſit, de qua Cel. Franciſcus Zanottus aliquid loquitur (*d*), ejuſque Teſtudinis figura eſt in commentariis Hiſtoriæ Litterariæ Venetiarum (*e*).

Quod ſpectat ad Anatomen deſcriptæ Teſtudinis, nihil dicere poſſum, quum Romæ diſſecta fuerit, ſed a manu Anatomici non credo: De Anatome aliarum Teſtudinum ſcripſere *D. Petit*, *D. du Verney* &c. (*f*), Caldeſius (*g*), Redius, Carolus Plumerius, Celeberrimus Morgagnius Anatomicorum Princeps (*h*), Cl. *Gautier* (*i*) aliique.

Hæc

(a) *lib.* 16. *cap.* 4.

(b) *lib.* 4. *de piſcium & aquatilium ſtructura. pag.* 1134.

(c) *Mém. de l'Acad. Roy. des Scien. Paris* 1729. *pag.* 11.

(d) *De Bononienſi Scientiarum, & artium inſtituto, atque Academia Commentarii. Tom.* 4. *pag.* 17.

(e) *Tom.* 7. *Memorie per ſervire all' Iſtoria Letteraria. Venezia.* 1756. *parte* 2. *art.* 7. *pag.* 17.

(f) *Mém. de l'Acad. Roy. des Scien. Paris* 1676. 1699. 1703. *&c.*

(g) *Oſſervazioni anatomiche di Giovanni Caldeſi, Aretino, intorno alle Tartarughe marittime, d'acqua dolce, & terreſtri Firenze.* 1687.

(h) *Adverſ. Anat.* 3. *pag.* 5. *adverſ.* 4. *pag.* 55.

(i) *Obſervations ſur l'hiſtoire naturelle ſur la phyſique, & ſur la peinture avec de planches imprimées en couleur. année.* 1752. *tome primier. à Paris. pag.* 131. 138. 147.

Digitized by Google

Hæc omnia autem ita a me deſcripta ſunt, ut eadem parvi facienda exiſtimem, niſi fuerint, Vir Celeberrime, Tuo judicio comprobata.

Interim Te etiam atque etiam oro, ut me ſemper gratum, & Tui nominis ſtudioſiſſimum cultorem putes, Tuique ſemper memoriam ſumma cum benevolentia ſervaturum eſſe. Vale diù, Vir Doctiſſime, ad Botanices, & ingenuarum artium incrementum.

Dabam Patavio e Muſeo. VI. Kal. Martii CIƆIƆCCLXI.

TA-

613088
SδN

TABULARUM EXPLICATIO.

TABULA PRIMA.

Exhibet Holothurium.

FIgura 1. *a. tuba major.*
b. fimbria.
c. tuba minor.
d. calloſa prominentia.

Fig. 2. *a. tuba major.*
b. tuba minor.
c. puncta rubra.
d. puncta rubra.
e. faſciculus fibrarum, aut vaſculorum.
f. fibræ annulares.

Fig. 3. *a. interna ſacci cavitas.*
c. tuba.
d. œſophagus.
e. inteſtini principium.
l. vaſculum.

Fig. 4. 5. *a. inteſtini pars, quæ e ſacco exit.*
b. an ovarium?
c. glandula.
d. vas album.
e. punctum rubrum.
l. vaſculum.

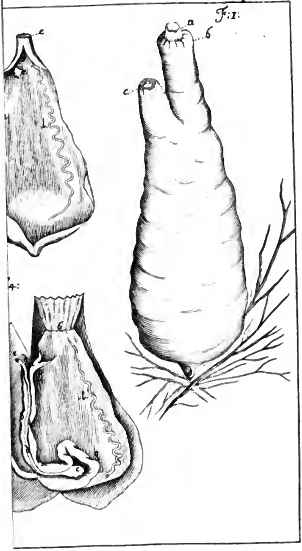
Digitized by Google

TABULA SECUNDA.

Oſtendit Teſtudinem Coriaceam.

a. roſtrum.
b. diviſio mandibulæ ſuperioris ad roſtrum recipiendum.
c. foramen in mandibula inferiori.
d. dentes.
e. nares.
f. oculi.
g. oſſeæ prominentiæ pro auribus.
h.h. anguloſæ, & ſerratæ prominentiæ.
i. dorſi extremitas.
l.l. pinnæ, ſeu pedes anteriores.
m.m. pinnæ, ſeu pedes poſteriores.
n. cauda.

Digitized by Google

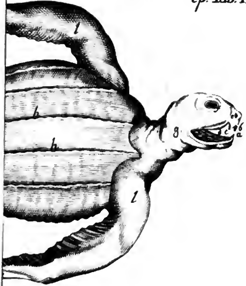

Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EM. III
NAPOLI

Digitized by Google

ep: Tab: II.

Digitized by Google

Digitized by Google